

POSTANOWIENIE

Dnia 21 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie ze skargi J. J. o stwierdzenie niezgodności
z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 31 lipca 2013 r., sygn. akt VI ACa 1713/12, wydanego w sprawie
z powództwa J. J.
przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Centralny Zarząd Służby
Więziennej i Prezesa Sądu Okręgowego w G. oraz P. P.
o zadośćuczynienie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 21 maja 2015 r.,

- 1. odrzuca skargę,**
- 2. oddala wniosek adwokata A.N. o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu skargowym oraz wniosek Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa o zasądzenie kosztów z tytułu zastępstwa procesowego pozwanego Skarbu Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 lipca 2013 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie oddalającego powództwo o zasądzenie 199 000 zł zadośćuczynienia i 99 000 zł tytułem odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny.

Od wyroku Sądu drugiej instancji w części oddalającej apelację (pkt I sentencji) powód wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, ustanowiona ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) jest - podobnie jak skarga kasacyjna - środkiem prawnym sformalizowanym. Wysokie wymagania formalne stawiane skardze są związane nie tylko z jej specjalną, nadzwyczajną funkcją w systemie prawa, ale wynikają także z potrzeby spełnienia wysokich oczekiwań profesjonalnych.

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego została wniesiona, przytoczenie jej podstaw i ich uzasadnienia, wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy, wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe i wniosek o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem.

Wymienione wymagania skargi mają charakter konstrukcyjny i powinny być spełnione kumulatywnie. To oznacza, że skarga niespełniająca któregokolwiek z nich jest dotknięta tzw. brakiem istotnym, nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków i podlega odrzuceniu bez wzywania do ich usunięcia. Każde z tych wymagań przewidzianych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. - na co Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał uwagę - ma charakter samoistny, powinno być

zatem spełnione niezależnie od innych wymagań (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05, nie publ. i z dnia 18 stycznia 2006 r., III CNP 21/05, nie publ.).

Należące do wymagań konstrukcyjnych skargi uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy, pozostaje w związku z tym, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia - zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., odczytywanym łącznie z art. 417¹ § 2 k.c. - przysługuje tylko wtedy, gdy przez wydanie prawomocnego orzeczenia, niezgodnego z prawem stronie została wyrządzona szkoda. A contrario, jeżeli, szkoda nie wystąpiła, to skarga nie przysługuje (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CNP 5/05, nie publ. oraz z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, OSNC 2006, nr 1, poz. 16). Użyty w art. 424¹ § 1 i w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. tryb dokonany nakazuje przyjąć, że chodzi o szkodę, która już wystąpiła, a nie o szkodę hipotetyczną, zagrażającą w przyszłości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 141). Składając w skardze oświadczenie o jej wystąpieniu, skarżący powinien wykazać rodzaj i rozmiar szkody, czas jej powstania oraz związek przyczynowy między wystąpieniem szkody a wydaniem orzeczenia (verba legis: spowodowanej przez wydanie orzeczenia) (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05 i z dnia 31 stycznia 2006 r., IV CNP 38/05). Szkodą w rozumieniu art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. jest tylko taka szkoda, która została spowodowana wydaniem orzeczenia. Dlatego tak rozumianej szkody nie stanowią koszty poniesione przed wydaniem zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 listopada 2006 r., III CNP 46/06, nie publ., z dnia 27 lipca 2006 r. II BP 11/06, OSNP 2007, nr 15-16, poz. 223 oraz z dnia 25 maja 2007 r., III CNP 30/07, nie publ.).

Przepis art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga uprawdopodobnienia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy. W uzasadnieniu postanowienia z dnia 23 marca 2006 r., IV CNP 23/06 (OSNC 2006, nr 6, poz. 110) Sąd Najwyższy zauważył, że uprawdopodobnienie występuje w wielu przepisach Kodeksu postępowania cywilnego (art. 50, 162 § 2, art. 243, 730¹), jednakże

w żadnym z nich nie zostało ono określone. Jedynie przepis art. 243 k.p.c. stanowi, że zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. Wypowiadając się we wcześniejszych orzeczeniach w kwestii uprawdopodobnienia, Sąd Najwyższy stwierdził, że sąd może uznać jakieś twierdzenie za uprawdopodobnione tylko wtedy, gdy nabierze przekonania, iż prawdopodobnie tak właśnie było lub jest. Strony w celu uprawdopodobnienia mogą posługiwać się zarówno środkami właściwymi dla zwykłego postępowania dowodowego (np. dokumentami, zeznaniami świadków lub opiniami biegłych), jak i środkami nieuznawanymi przez Kodeks postępowania cywilnego za dowody (np. pisemne oświadczenia osób trzecich, surogaty dokumentów czy tzw. opinie prywatne). Samo twierdzenie strony, że wystąpiła szkoda nie wystarcza do uwiarygodnienia wystąpienia szkody i wywołania u sędziego przekonania o jej wystąpieniu. Spełnienie przewidzianej w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanki uprawdopodobnienia szkody wymaga, aby skarżący powołał w skardze nie tylko wszystkie znane mu fakty, świadczące o związku między zaskarżonym orzeczeniem a spowodowanymi jego wydaniem stratami lub utraconymi korzyściami, ale także wskazał dowody lub co najmniej ich surogaty, uwiarygodniające twierdzenie wyrządzenia szkody (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 r., IV CPN 23/03, niepubl.).

Wprawdzie skarżący zamieścił w skardze zawarty w oddzielnym punkcie wywód dotyczący uprawdopodobnienia szkody, spowodowanej przez wydanie zaskarżonego wyroku, jednakże nie odpowiada on wyżej przedstawionym wymaganiom. Skarżący nie przedstawił dowodów lub innych środków świadczących o powstaniu szkody, samo zaś twierdzenie skarżącego, że doznał szkody nie wystarcza do uwiarygodnienia jej wystąpienia i wywołania u sędziego przekonania o powstaniu szkody na skutek wydania zaskarżonego orzeczenia. Z uzasadnienia omawianej przesłanki nie wynika też, że chodzi o szkodę już powstałą (rozmiar szkody został określony wysokością zgłoszonych w procesie roszczeń). Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał, że nie jest uprawniony do wyręczania strony w spełnianiu tzw. konstrukcyjnych wymagań środka zaskarżenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2000 r., IV CSK

1518/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 39). W tej sytuacji należało uznać, że skarga nie spełnia wymagania przewidzianego w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wniesiona skarga o stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie spełnia także wymagania polegającego na wykazaniu, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W literaturze i orzecznictwie przyjmuje się, że ten obciążający skarżącego obowiązek oznacza przeprowadzenie prawniczej analizy przepisów dotyczących środków prawnych, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub które z innych przyczyn nie mogły odnieść skutku. Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarżący musi „wykazać” (a więc nie „wskazać”, „przytoczyć” czy „uwiarygodnić”), że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Podkreśla się, że nie chodzi tylko o skargę kasacyjną czy skargę o wznowienie postępowania, ale także o inne środki prawne pozwalające na zmianę lub uchylenie orzeczenia, ewentualnie służące pozbawieniu lub ograniczeniu wykonalności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2006 r., III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7-8, poz. 140).

Tymczasem skarżący poprzestał na stwierdzeniu, że nie ma możliwości zaskarżenia wyroku skargą kasacyjną i nie zachodzą przesłanki do wznowienia postępowania. Okoliczności podane przez skarżącego nie mogą zatem być uznane za spełniające wymaganie przewidziane w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 424⁸ § 1 k.p.c.).

Wniosek adwokata o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu skargowym podlegał oddaleniu. Zgodnie bowiem z ugruntowanym orzecznictwem czynności adwokata ustanowionego z urzędu, dokonane niezgodnie z wymaganiami profesjonalizmu, nie uzasadniają przyznania od Skarbu Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1999 r., I CKN 1046/97, OSNC 1999, nr 10, poz. 178, z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 123, i z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008 r., nr 3, poz. 41, OSNC 2008 r., nr 3, poz. 41). Taka sytuacja

zachodzi także wtedy, gdy skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia została odrzucona z powodu niespełnienia przewidzianych w art. 424⁵ § 1 k.p.c. wymagań konstrukcyjnych.

Oddaleniu podlegał również wniosek Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa o zasądzenie kosztów z tytułu zastępstwa procesowego. W orzecznictwie wyjaśniono bowiem, że w wypadku odrzucenia skargi kasacyjnej, nie należy się stronie, która w odpowiedzi na skargę kasacyjną wносиła o jej oddalenie lub nieprzyjęcie do rozpoznania, natomiast nie podniosła zarzutu, że skarga powinna być odrzucona (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 563/01, nie publ.). Należy przyjąć, że dotyczy to również wypadku wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W przedmiocie wniosku Prokuraturii - wobec niepodniesienia w odpowiedzi na skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia zarzutu, że podlegała ona odrzuceniu - należało zatem orzec, jak w punkcie drugim sentencji postanowienia.